

POSTANOWIENIE

Dnia 24 października 2017 roku

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Halina Zarzeczna (spr.)
Sędziowie:	SA Agnieszka Sołtyka SA Mirosława Gołuńska

po rozpoznaniu w dniu 24 października 2017 roku w Szczecinie na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa G. S., Z. F., H. S., W. S. (1), W. S. (2), R. S. (1), P. S., K. S. (1), Ł. S., M. S., R. S. (2), A. S. (1), D. S., K. S. (2) i A. S. (2)

przeciwko R. G.

o zapłatę

wskutek zażalenia powodów na postanowienie Sądu Okręgowego w Koszalinie z 4 sierpnia 2017 roku, sygn. akt I C 97/16

p o s t a n a w i a:

uchylić zaskarżone postanowienie pozostawiając Sądowi Okręgowemu w Koszalinie rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego.

SSA Agnieszka Sołtyka SSA Halina Zarzeczna SSA Mirosława Gołuńska

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 4 sierpnia 2017 roku Sąd Okręgowy w Koszalinie zniósł postępowanie oraz odrzucił pozew złożony w niniejszej sprawie.

Uzasadniając powyższe rozstrzygnięcie, Sąd ten wskazał, że powód T. S., zastępowany przez profesjonalnego pełnomocnika, wniósł pozew przeciwko R. G. o zapłatę kwoty 794.641,85 złotych tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę powstałych wskutek wypadku z dnia 21 stycznia 2013 roku.

W toku postępowania związanego z rozpoznaniem wniosku strony powodowej o zwolnienie od kosztów sądowych i przed doręczeniem pozwanemu odpisu pozwu okazało się, że powód T. S. zmarł.

Z uwagi na to zdarzenie prawne sąd postanowieniem z dnia 2 października 2014 roku zawiesił postępowanie w sprawie (k. 102 akt).

Po ustaleniu kręgu spadkobierców po zmarłym T. S. sąd podjął postępowanie w sprawie z udziałem jego następców prawnych (postanowienie k. 252 akt sprawy).

Po doręczeniu odpisu pozwu stronie pozwanej, jej pełnomocnik przy pierwszej czynności procesowej podniósł zarzut braku należytego umocowania pełnomocnika procesowego pierwotnego powoda T. S. i wniósł o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego – grafologa.

Z uwagi na konieczność rozstrzygnięcia kwestii podpisu pod pełnomocnictwem procesowym sąd dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu grafologii celem udzielenia odpowiedzi na pytanie czy pełnomocnictwo procesowe udzielone przez T. S. i dołączone do pozwu zostało nakreślone przez powoda.

Biegły sądowy po przeprowadzeniu badań, w tym podpisów złożonych przez powoda T. S. na materiale bezwplywowym (we wnioskach do Urzędu Miejskiego w Z.) ustalił, że na przedmiotowym pełnomocnictwie procesowym brak jest własnoręcznego podpisu T. S.. (opinie grafologiczne k. 350 i akt oraz k.396 i n akt sprawy)

W tych okolicznościach sprawy sąd uznał, że pozew, który został złożony przez pełnomocnika procesowego w dniu 2 września 2014 roku został złożony przez podmiot nieuprawniony, bowiem złożony został przez adwokata, który nie legitymował się pełnomocnictwem procesowym T. S.. Z kolei z uwagi na śmierć powoda T. S. niemożliwym jest aby strona powodowa zatwierdziła czynności rzekomego pełnomocnika procesowego. Niemożliwym jest także aby obecnie T. S. osobiście podpisał pozew z września 2014 roku.

W tych okolicznościach sprawy sąd uznał, że zasadnym jest zastosowanie art. 379 pkt 2 k.p.c., który stanowi o nieważności postępowania z uwagi na to, że pełnomocnik powoda nie był należyście umocowany.

Z uwagi na to, że brak należytego umocowania wystąpił już na etapie wniesienia pozwu i nie został konwalidowany przez samą stronę, zaś następnie nie jest możliwym jego sanowanie sąd postanowił o odrzuceniu pozwu. W ocenie sądu na obecnym etapie postępowania, z uwagi na niemożliwość uzupełnienia pozwu przez jego potwierdzenie przez T. S., pozew jako procesowo bezskuteczny musi ulec odrzuceniu

Jako podstawę rozstrzygnięcia Sąd wskazał na przepis art. 199 § 1 pkt. 2 k.p.c. w zw. z art. 379 pkt 2 k.p.c.

Zażalenie na powyższe orzeczenie wywiedli G. S., Z. F., H. S., W. S. (1), W. S. (2), R. S. (1), P. S., K. S. (1), Ł. S., M. S., R. S. (2), A. S. (1), D. S., K. S. (2) i A. S. (2) jednocześnie zarzucając rozstrzygnięciu:

1) naruszenie przepisu postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. (przytoczonego w ostatnim zdaniu uzasadnienia), poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na błędnym uznaniu, że o to samo roszczenie pomiędzy stronami niniejszego postępowania sprawa jest już w toku albo została już prawomocnie (przesłanka *lis pendens* lub *res iudicata*);

2) naruszenie przepisu postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. (o ile w ostatnim zdaniu uzasadnienia doszło do omyłki pisarskiej sądu a quo), poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na dowolnym uznaniu, że przepis ten przewiduje przesłankę odrzucenia pozwu w postaci działania za powoda pełnomocnika nielegitymującego się jego pełnomocnictwem procesowym;

3) naruszenie przepisu postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 379 pkt. 2 k.p.c., poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na dowolnym i błędnym uznaniu, że określona nim przesłanka nieważności postępowania może zostać przez Sąd stwierdzona:

a) mimo braku takiego zarzutu zainteresowanej strony, tzn. reprezentowanej pełnomocnika bez należytego umocowania,

b) mimo działania tego pełnomocnika wyłącznie na korzyść i w interesie reprezentowanej przez niego strony,

c) mimo potwierdzenia przez nią (jej następców prawnych) czynności tego pełnomocnika (art. 97 § 2 k.p.c. w związku z art. 199 § 2 k.p.c., skoro sąd a quo powołuje się na art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c.),

d) mimo, że pozew był w istocie dotknięty brakiem formalnym w postaci braku podpisu powoda (skoro podpisał go pełnomocnik nielegitymujący się jego prawidłowym umocowaniem procesowym), a brak ten został uzupełniony złożeniem pełnomocnictw udzielonych adwokatowi A. Ł. przez następców prawnych powoda (wraz z wnioskami o zwolnienie z kosztów sądowych bądź z dowodami uiszczenia przypadających na nich części opłaty sądowej od pozwu), czym potwierdzili też dokonane dotychczas przez niego czynności procesowe,

e) mimo nieprzeprowadzenia przez sąd a quo postępowania dowodowego na okoliczność wiedzy i zgody T. S. na wytoczenie powództwa przeciwko R. G. o zapłatę zadośćuczynienia, odszkodowania i renty z tytułu jego wypadku z dnia 21 stycznia 2013 r., mimo złożonych w tym zakresie wniosków dowodowych strony powodowej - co skutkowało nierozpoznananiem istoty sprawy w tym zakresie;

4) naruszenie przepisu postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 358 k.p.c. w związku z art. 359 § 1 k.p.c., polegające na braku jakiegokolwiek odniesienia się zarówno w sentencji, jak i w uzasadnieniu do wcześniejszego orzeczenia w tej samej materii, tzn. postanowienia sądu a quo z dnia 15 lipca 2016 r. o odmowie odrzucenia pozwu, w wyniku czego w obrocie funkcjonują dwa całkowicie sprzeczne rozstrzygnięcia sądu quo.

W związku z powyższym wniosli o uchylenie w całości zaskarżonego orzeczenia, a także o pozostawienie sądowi a quo rozstrzygnięcia o kosztach procesu za II instancję.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie skutkowało koniecznością wydania orzeczenia kasatoryjnego. Z ustaleń poczynionych w niniejszej sprawie wynika, że adwokat A. Ł. wskazując, iż działa jako pełnomocnik T. S. wniósł w jego imieniu pozew przeciwko R. G. o zadośćuczynienie, naprawienie szkody oraz rentę.

Postanowieniem z 2 października 2014 roku (k. 102) postępowanie w sprawie wobec śmierci powoda zostało zawieszona na podstawie art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c., a następnie - postanowieniem z 23 lutego 2016 roku - podjęte z udziałem spadkobierców powoda w osobach G. S., Z. F., H. S., W. S. (1), W. S. (2), R. S. (1), P. S., K. S. (1), Ł. S., M. S., R. S. (2), A. S. (1), D. S., K. S. (2) i A. S. (2) jako następców prawnych powoda.

Wobec zgłoszonego w odpowiedzi na pozew wniosku o odrzucenie pozwu Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 15 lipca 2016 roku (k. 304) odmówił odrzucenia pozwu uznając, że nienależyte umocowanie pełnomocnika procesowego nie stanowi okoliczności prowadzącej do odrzucenia pozwu stwierdzając dodatkowo, że wobec wstąpienia do sprawy następców prawnych powoda i potwierdzenia przez nich dotychczas dokonanych czynności procesowych braki formalne zostały usunięte.

Sąd Apelacyjny zauważa, że powyższe postanowienie jest prawomocne, zatem zgodnie z dyspozycją art. 365 k.p.c. prawomocne orzeczenie wiąże nie tylko sąd, który je wydał, lecz również inne sądy. Już tylko z tej przyczyny zaskarżone postanowienie z dnia 4 sierpnia 2017r. musiało zostać uchylone przez Sąd Apelacyjny.

Niezależnie od tego rację mają powodowie, że w niniejszej sprawie nie zaszyły przesłanki do odrzucenia pozwu, wskazane w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia.

W niniejszej sprawie spór dotyczył skuteczności wniesienia pozwu podpisanego przez zawodowego pełnomocnika wobec braku należytego umocowania procesowego strony powodowej, a także możliwości potwierdzenia czynności procesowych dokonanych przez tego pełnomocnika przez następców prawnych.

Zgodnie z art. 89 § 1 k.p.c. pełnomocnik obowiązany jest przy pierwszej czynności procesowej dołączyć do akt sprawy pełnomocnictwo z podpisem mocodawcy lub wierzytelny odpis pełnomocnictwa, a braki w tym zakresie jako stanowiące brak formalny podlegają usunięciu.

Postępowanie sądowe toczące się z udziałem osoby, która wprawdzie może być pełnomocnikiem, ale nie przedłożyła prawidłowego pełnomocnictwa wykazującego umocowanie do występowania w imieniu strony, którą pełnomocnik reprezentuje uzależnione jest od przedłożenia prawidłowego pełnomocnictwa bądź zatwierdzenia wszystkich czynności zdziałanych do tej pory przez pełnomocnika.

W realiach niniejszej sprawy nie mamy do czynienia z pierwotnym brakiem przesłanek procesowych. Podkreślenia bowiem wymaga, że na etapie wniesienia pozwu (w dniu 4 września 2014r.) powód T. S. miał zdolność sądową, którą to zdolność utracił wskutek śmierci w dniu (...) (art. 64 k.p.c.). Co prawda z materiału dowodowego zgromadzonego w toku postępowania wynika, że w istocie podpis złożony pod pełnomocnictwem procesowym dołączonym do pozwu nie został złożony przez powoda, niemniej powyższe stanowi brak formalny, który co do zasady podlega uzupełnieniu. Skoro powód zmarł na etapie wstępnym – rozpoznawania wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, to w istocie spadkobiercy powoda uzyskali legitymację do potwierdzenia czynności zdziałanych do tej pory przez pełnomocnika nie legitymującego się właściwym pełnomocnictwem T. S.. Takie też stanowisko zajął sąd I instancji odmawiając postanowieniem z dnia 15 lipca 2016r. odrzucenia pozwu. Stan faktyczny po wydaniu tego postanowienia nie uległ zmianie.

Kwestia dopuszczalności następczego potwierdzenia przez stronę - ze skutkiem procesowym *ex tunc* - czynności procesowych dokonanych przez osobę działającą w charakterze pełnomocnika, ale bez należytego umocowania w chwili dokonywania tych czynności należy do kontrowersyjnych. Sąd rozpoznający zażalenie przychylił się do interpretacji dokonanej przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z 28 sierpnia 2008 r., sygn. akt III CZP 22/08, w której rozpoznania tego zagadnienia Sąd Najwyższy dokonał z uwzględnieniem uregulowań przyjętych w art. 97 § 2 k.p.c., art. 379 pkt 2 k.p.c. i art. 401 pkt 2 k.p.c.

Pierwszy z wymienionych przepisów (na który powołał się skarżący w rozpoznawanej sprawie) dotyczy zatwierdzenia przez stronę czynności dokonanej przez pełnomocnika działającego bez umocowania. Przepis art. 97 § 1 k.p.c. stanowi, że po wniesieniu pozwu sąd może dopuścić tymczasowo do podjęcia naglącej czynności osobę niemogącą na razie przedstawić pełnomocnictwa; przy czym zarządzenie to sąd może uzależnić od zabezpieczenia kosztów. Stosownie do art. 97 § 2 k.p.c. sąd wyznaczy równocześnie termin, w ciągu którego osoba działająca bez pełnomocnictwa powinna je złożyć albo przedstawić zatwierdzenie swej czynności przez stronę. Jeżeli termin upłynął bezskutecznie, sąd pominie czynności procesowe tej osoby. W tym wypadku przeciwnik może żądać od działającego bez umocowania zwrotu kosztów spowodowanych jego tymczasowym dopuszczeniem.

Unormowanie art. 97 § 2 k.p.c. nie stanowi podstawy dla tezy, że dopuszczalne jest następcze potwierdzenie czynności procesowych dokonanych przez pełnomocnika, który nie był należyście umocowany. Przepis ten ma zastosowanie w sytuacji, w której sąd z góry wie o braku umocowania osoby, która ma dopiero działać w imieniu stron i to już po wniesieniu pozwu. Nie będzie miał zastosowania w przypadku czynności prawnych już dokonanych, jak wniesienie pisma wszczynającego postępowanie, wniesienie zażalenia, czy wniosku o przywrócenie terminu.

Drugi z przepisów - art. 379 pkt 2 k.p.c., przewidujący nieważność postępowania, gdy pełnomocnik nie był należyście umocowany również wspiera tezę, że jakiegokolwiek następcze potwierdzenie przez stronę czynności dokonanych przez pełnomocnika działającego bez umocowania jest wykluczone, gdyż prowadziłoby do daleko idącej relatywizacji przedmiotowej przyczyny nieważności postępowania.

Trzeci z przepisów – art. 401 pkt 2 k.p.c., zgodnie z którym wznowienie postępowania jest możliwe, gdy strona nie była należyście reprezentowana, przy czym nie można jednak żądać wznowienia, jeżeli przed uprawomocnieniem się wyroku niemożność działania ustała lub brak reprezentacji był podniesiony w drodze zarzutu albo strona potwierdziła

dokonane czynności procesowe. Przepis wyraźnie zatem wskazuje na możliwość następczego potwierdzenia przez stronę czynności procesowych dokonanych w jej imieniu w wypadku braku należytej reprezentacji, pomimo że brak taki jest przyczyną nieważności postępowania (art. 379 pkt 2 k.p.c.). Takie potwierdzenie czynności procesowych wchodzi w rachubę także w sytuacji, w której za stronę w procesie działał pełnomocnik nienależycie umocowany. Jak wskazał Sąd Najwyższy w cytowanym postanowieniu, skoro strona przez potwierdzenie czynności procesowych dokonanych w jej imieniu przez pełnomocnika działającego bez należytego umocowania może spowodować, że nie powstanie w ogóle podstawa wznowienia postępowania, mimo że podstawa ta byłaby uzasadniona nieważnością postępowania, to tym bardziej należy dopuścić możliwość potwierdzenia przez stronę czynności procesowych dokonanych przez pełnomocnika działającego bez należytego umocowania z tym skutkiem, że usunięta zostanie ex tunc przyczyna nieważności postępowania i nie będzie podstaw do wywodzenia z tej nieważności skutków przewidzianych przez ustawodawcę (art. 386 § 2 k.p.c.). Takie potwierdzenie należałoby zatem uznać co do zasady za możliwe.

W przedmiotowym postępowaniu brak umocowania wystąpił na etapie wytoczenia powództwa. Przed doręczeniem odpisu pozwu pozwanemu spadkobiercy zmarłego powoda udzielili działającemu do tej pory pełnomocnikowi stosowne pełnomocnictwa procesowe. Zatem skoro w dacie wniesienia pozwu powód miał zdolność sądową, a po jego śmierci w miejsce strony powodowej wstąpili jego spadkobiercy, tym samym nie zachodzi przesłanka do odrzucenia pozwu, o której mowa w art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. (choć omyłkowo Sąd Okręgowy wskazuje w uzasadnieniu na podstawę odrzucenia uregulowaną w punkcie 2 § 1 art. 199 k.p.c.). Dla wzmocnienia powyższej argumentacji wskazać należy, że przepis art. 401 pkt 2 k.p.c. mówi o nienależytym reprezentowaniu strony, bez rozróżniania poszczególnych przypadków. Strony mogą działać przed sądem przez pełnomocników (art. 86 k.p.c.), zatem czynność procesowa dokonana przez pełnomocnika odnosi skutek względem strony przez niego reprezentowanej pod warunkiem, że został on należycie umocowany, a w przypadku wadliwie udzielonego pełnomocnictwa - pod warunkiem, że strona zatwierdzi tę czynność (art. 97 § 1 i 2 k.p.c.). Jeśli strona w dacie wniesienia pozwu miała zdolność sądową, a utraciła ją na dalszym etapie postępowania to następcy prawni – spadkobiercy są legitymowani do zatwierdzenia czynności procesowych dokonanych przez wadliwie umocowanego pełnomocnika.. W istocie bowiem chodzi o potwierdzenie czynności procesowych zdziałanych przez pełnomocnika, a nie o potwierdzenie udzielonego nieprawidłowo, czy też przez niewłaściwą osobę pełnomocnictwa.

Mając powyższe na względzie orzeczono jak w sentencji postanowienia na mocy art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 397§ 1 i 2 k.p.c. w związku z art. 108 k.p.c.

SSA Agnieszka Sołtyka SSA Halina Zarzeczna SSA Mirosława Gołuńska